

גנור השתתף בדיוני משרד הביטחון על רכש הגומלין של תיסנקרופ בישראל

לטענת בכיר לשעבר במשרד הביטחון החברה לא ביצעה את מלוא רכש הגומלין שלו התחייבה - אך הופעלה סמכות שר הביטחון כדי לחתום על העסקה עמה למרות זאת ■ ראש מינהל הרכש במשרד הביטחון לשעבר: "בלחץ המל"ל הלכנו לגרמניה"

מאת: **אורה קובן** 24.07.2017 07:27

משרד הביטחון הוא שגיבש ב-2015 את המתווה להסדר חובות של חברת תיסנקרופ הגרמנית, שנגרמו עקב אי-עמידה ברכש גומלין שעליו התחייבה בעסקות קודמות, במטרה לקדם את העסקה לרכישת ארבע הספינות (סטי"לים) מהחברה - כך אישר אתמול בכיר לשעבר במערכת הביטחון. בדרך כלל את המגעים בנוגע לרכש גומלין מבצעת הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי (רשפ"ת) במשרד הכלכלה, שאחראית גם על ביצוע הרכש. חתימת הסכמים אינה מתאפשרת ללא נספח רכש הגומלין. ואולם לפי מקור ביטחוני בכיר, במקרה של תיסנקרופ בוצעה חריגה מהשגרה תוך שימוש בסמכות שר הביטחון לחתימה לפני אישור הרשפ"ת.

"תיסנקרופ לא ביצעה את מלוא רכש הגומלין עליו התחייבה בעסקות קודמות", אמר הבכיר. "מכיוון שהיינו מעוניינים בעסקת הספינות, החלטנו לעזור לרשפ"ת. העסקה היתה מצוינת למערכת הביטחון ולצה"ל. למרות כל הלחצים מסביב, מערכת הביטחון חתמה על עסקה נהדרת - היא הורידה את עלות העסקה (חלק ממנה נקבע כמענק מממשלת גרמניה; א"ק), וחיל הים יקבל ספינות גדולות יותר", הוסיף.

"יש בעיה למצוא חברות מקומיות"

ואולם לא כולם במשרד הביטחון הסכימו שהעסקה מצוינת. במינהל הרכש התנגדו לה והעדיפו ספינות קטנות יותר שאותן ביקש חיל הים תחילה, כשהגדיר את צרכיו לביצוע המשימה. עם זאת, בהמשך חלה תפנית, כאשר חיל הים, שהתנגד לעסקה בגרמניה והעדיף לבצע רכישה בקוריאה, קיבל הצעה לספינות גדולות יותר מתיסנקרופ והעדיף אותן. בין נחקרי הפרשה נמצא גם מפקד חיל הים לשעבר, אלוף (מיל) אליעזר (צ'ייני) מרום.

לדברי הבכיר, "מכיוון שלרשפ"ת היתה בעיה עם החברה, היא עצרה את העסקה (לרכש הספינות; א"ק). היינו צריכים לצאת לדרך, כי היה תאריך יעד שאחריו הבנקים לא ימנו את העסקה - לכן השתמשנו בסמכות שר הביטחון לחתום על העסקה, ובמקביל המשכנו לנהל שיח ענייני בין מינהל הרכש בראשות תא"ל (מיל) שמואל צוקר, לזיוה איגר, שעומדת בראש הרשפ"ת.

"לולא היינו חותמים, המימון היה נופל. לא הורדנו שקל בהתחייבויות לרכש גומלין. חתמנו על העסקה וקראנו לנציגי המספנה להגיע לארץ לדיונים על רכש גומלין. צוקר ישב אתם כחמש ישיבות גדולות".

המקור הוסיף כי "המגעים לגיבוש מתווה עם תיסנקרופ התנהלו במשרד הביטחון מתוך תחושה של מחויבות להשלמת הנספח הספציפי הזה בחוזה. צוקר חיבר בינם לרשפ"ת. הם לא היחידים שלא עומדים בהתחייבויות. למה חברות ישראליות אינן עומדת במלוא ההתחייבויות שלה בהודו או באוסטרליה? יש בעיה למצוא חברות מקומיות. בתיסנקרופ טוענים שהם לא מוצאים חברות ישראליות שיכולות לספק להם מוצרים, אבל צריך להמשיך ללחוץ".

"השר חתם כי לא רצינו לעכב את הבנייה"

על פי מקורות שונים, בשלב זה התערב גם מנכ"ל משרד הביטחון דאז, דן הראל, והבהיר לאיגר את הנסיבות שחייבו את המשרד לחתום, אף שהרשפ"ת לא אישרה את העסקה מבחינתה. הראל, שאינו חשוד בדבר, מסר עדות במשטרה בפרשת הצוללות. בדיוני רכש הגומלין השתתף גם מיקי גנור, נציג תיסנקרופ, שנהפך בסוף השבוע לעד מדינה בפרשת רכש הצוללות והספינות.

גם צוקר אישר שנערכו דיונים מקיפים וחריגים במשרד הביטחון לסגירת הפערים ברכש הגומלין מעסקות עבר, אף שזה אינו באחריותו. "ראיתי שעסקת האוניות לא נסגרת מכיוון שיש להם הרבה חובות", אמר צוקר. "האחריות הרשמית לביצוע רכש גומלין היא של הרשפ"ת, לא של משרד הביטחון. עם זאת, בחוזה עם משרד הביטחון חייב להיכנס נספח מחויבות רכש גומלין שמשרד הכלכלה הוא חלק ממנו. רציתי לתרום את חלקי, ולכן עשיתי את כל הדיונים, שבחלקם איגר נכחה, כדי לסייע לרשפ"ת לאכוף את ההתחייבות של תיסנקרופ - מה שאני לא עושה עם חברות אחרות, שאתן זה עובד בסדר", הוסיף. לדברי צוקר, בדיונים גובש מתווה מוסכם לרכש גומלין עם לוח זמנים לביצוע רכישות מתעשיות ישראליות כל שנה על פני חמש שנים. "הבעיה היתה, לדבריהם, שהם לא הצליחו להגיע לחברות שמייצרות. מיותר מ-400 מיליון יורו נשאר לחברה חוב של כ-180 מיליון יורו", הוסיף. לדבריו, בשום שלב בדרך משרד הביטחון לא דרש לוותר על חלק מהחוב, והוויכוח עם הרשפ"ת היה רק על הקנס שיושת על החברה אם לא תעמוד בהתחייבויות. היה ויכוח על גודל הקנס שיופיע בחוזה, בסוף שר הביטחון חתם, כי לא רצינו לעכב את בניית האוניות. סיכמנו בתחילת הדרך מה יהיה הקנס. בהמשך הרשפ"ת רצתה להגדיל את הקנס והתחילו ויכוחים, כי אנחנו היינו אמורים לשנות את החוזה בהתאם".

"זו היתה הזדמנות פז לתעשיות הישראליות"

לטענת צוקר, במהלך המגעים לא היתה תחושה שהחברה לא מתכוונת לעמוד במתווה הרכישות. "הרצון שלה היה כן. הבעיה היתה יכולת מימושית - כמה הם משקיעים בזה וכמה התעשיות הישראליות באמת משתפות פעולה עם הרגולציה שלהם. יש שני שחקנים בטנגו הזה. בחברה התלוננו שהתעשיות הישראליות אינן משתפות פעולה, אבל זה לא לעניין כי יש חוזה. אני ממש לחמתי להוציא את המתווה לפועל, כי אני רואה בכך הזדמנות פז לתעשיות ישראליות. אין סיבה לא לתת עבודה לחברות ישראליות". לגבי הרקע לחתימת ההסכם, אמר כי העדיף את עסקת הספינות הקטנות, אך בלחץ המועצה לביטחון לאומי (מ"ל) שינה משרד הביטחון את העסקה. "התפתלנו עם עצמנו במשרד הביטחון", אמר צוקר. "רצינו מרכז. בסוף נאלצנו ללכת לגרמניה בגלל המל"ל. חיל הים אמנם היה מרוצה, אבל במשרד הביטחון לא אהבנו את הטויסט בעלילה. לספינות הגדולות העלויות הצפויות יהיו גבוהות יותר, כולל תחזוקה ומערכות לחימה, ואולי יצטרכו לבנות רציפים חדשים בחיפה", הוסיף.